

АНАЛІЗ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

В. І. МЕЛЬНИК, кандидат економічних наук, доцент
В. І. КИРИЛЮК, кандидат сільськогосподарських наук
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*
e-mail: vik4865@yandex.ua

Анотація. *Висвітлено сучасний стан машинно-тракторних парків (МТП) підприємств аграрного виробництва за період з 2008 до 2014 року, досліджено динаміку кількості основних видів техніки. Проаналізовано вікову структуру машинно-тракторного парку аграрної сфери, на основі чого виявлено тенденції, притаманні МТП аграрних підприємств різних організаційно-правових форм за досліджуваний період.*

Ключові слова: *технічні засоби, рівень забезпеченості, зернозбиральні комбайни, трактори*

Різке зменшення технічної оснащеності галузі рослинництва, що спостерігається останнім десятиліттям, призвело до значного збільшення рівня навантаження на аграрну техніку. Якщо в Україні на 1000 га ріллі припадає 9 тракторів, то в Польщі – 93,3, у Німеччині – 87,4, у Франції – 68,7, у Великобританії – 84,7 шт. [1]. Так, наприклад, навантаження на трактор упродовж останнього десятиліття в Україні становило близько 160 га ріллі, тоді як у Білорусі – 50, у США – 28, у Великобританії – 13, у Франції – 12 га ріллі, а на працюючий у полі зернозбиральний комбайн – 300 га (у Великобританії – 71, Франції – 63, Данії – 48 га). Така ситуація призводить до порушення агротехнічних термінів і зниження якості виконання механізованих робіт. Наприклад, замість 5–10 днів, збирання зернових здійснюють протягом 20 і більше днів. [3]. Лише за рахунок затягування термінів збирання врожаю зернових Україна щороку втрачає 4–5 млн т хліба, що є неприпустимим.

Через низький рівень забезпеченості технічними засобами порушуються агротехнічні строки виконання не тільки заключних технологічних операцій, а й таких, як основний обробіток ґрунту, сівба та догляд за рослинами.

Як бачимо, за рівнем забезпеченості сільського господарства матеріально-технічними ресурсами Україна значно відстає від розвинених країн світу.

Мета дослідження – проаналізувати рівень технічного забезпечення аграрного виробництва України.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проведено на основі вивчення й аналізу офіційних статистичних даних Державної служби статистики України. Для вирішення поставлених завдань було

використано аналітичний, абстрактно-логічний та економіко-статистичний методи економічних досліджень.

Результати дослідження та їх обговорення. Віковий склад тракторів у сільськогосподарському виробництві України в 2008 році за роками експлуатації був таким: до 5 років – 5,5 %, 5–10 років – 10,7 %, 10–20 років – 58,0 %, понад 20 років – 25,8 % (рис. 1). Тобто, термін корисного використання перевищили понад 85% машин.

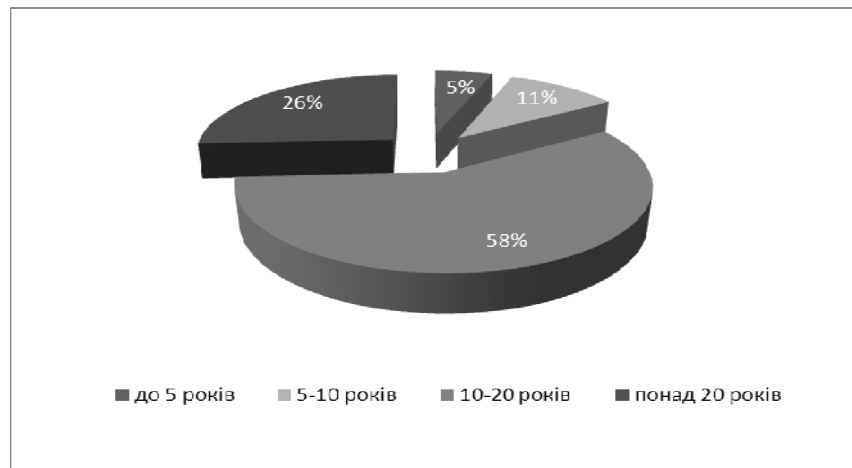

Рис. 1. Віковий склад тракторів аграрного виробництва України у 2008 році

Ситуація із зернозбиральними комбайнами ще гірша: до 10 років – в експлуатації лише 8,0 % цих машин, а решта 92 % – перевищили межі терміну корисного використання. За такого стану технічних засобів навряд чи можна говорити про технічне обслуговування, якщо лише 15 % тракторного та 8 % комбайнового парку потребує обслуговування, а решта потребує утилізації. Це призводить до значних збитків. Так, наприклад, фактичні терміни збирання зернових перевищують можливі та регламентовані у 2–3 рази. Через збільшення часу на збирання врожаю сільськогосподарське виробництво України щороку не добирає, як було зазначено вище, 4–5 млн т зерна, що в грошовому еквіваленті становить близько 1–1,2 млрд у. о. (з урахуванням реалізації готової продукції).

Згідно з дослідженнями, втрати зерна озимої пшениці на тринадцятий день збирання, за врожайності 40 ц/га, становить понад 5,12 ц/га. Економічно обґрунтований термін збирання зернових колосових культур, залежно від урожайності, знаходиться в межах: за 20 ц/га – 8 діб, за 30 ц/га – 7 діб, а за 50–60 ц/га – не більше, ніж 5–6 діб. Втрати зерна озимої пшениці визначено в зоні Лісостепу в результаті природного осипання зерна після досягнення ним оптимального дозрівання.

Тенденція погіршення рівня технічного забезпечення аграрної сфери зберігається й надалі. Оснащеність окремими видами техніки в 2010 р. ледве сягала половини технологічної потреби. Близько 85 % технічних засобів аграрних підприємств вичерпали свій амортизаційний термін, що призводить до необхідності щорічного списання 2,6–6,5 %

наявної техніки, натомість, оновлення технічних засобів знаходиться на рівні лише 2,3–4,6 %, хоча для розширеного відтворення основних засобів задля запровадження і функціонування інноваційних технологій аграрного виробництва необхідне їх оновлення на 18–20 % [4].

У період з 2012 до 2014 року спостерігається різке зменшення рівня забезпеченості технічними засобами рослинництва на аграрних підприємствах України. Так, кількість тракторів зменшилася на 9,8 %, зернозбиральних комбайнів – на 12,7 %, картоплезбиральних комбайнів – на 20,1 %, а бурякозбиральних машин – на 22,8 % [2, 5] (рис. 1, 2).

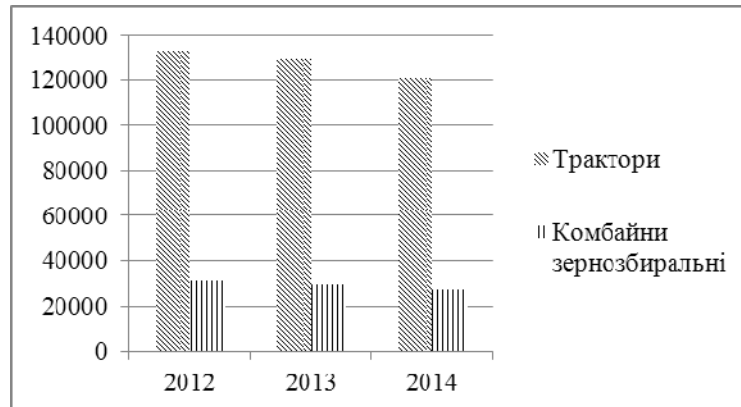

Рис. 2. Динаміка кількості тракторів і зернозбиральних комбайнів аграрних підприємств України за роками

Упродовж 2014 року рух техніки на аграрних підприємствах виглядав так: кількість тракторів зменшилася на 0,5 %, зернозбиральних комбайнів – на 1,8%, бурякозбиральних машин – на 8,7 %.

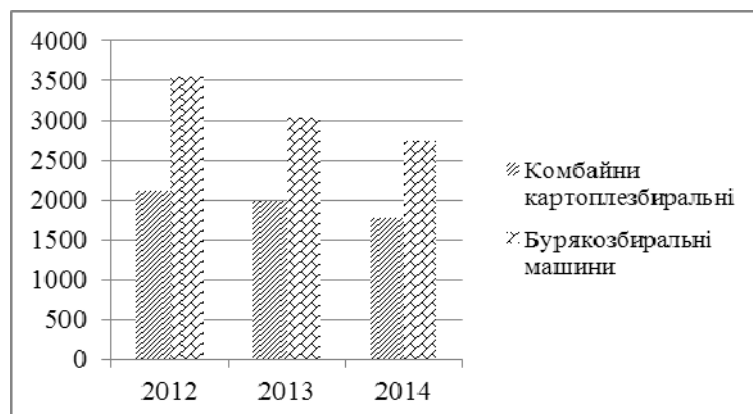

Рис. 3. Динаміка кількості бурякозбиральних машин і картоплезбиральних комбайнів аграрних підприємств України за роками

Водночас, найбільше тракторів надійшло протягом 2014 року в Одеській (711 од., з яких куплено 42,6 %), Полтавській (486 од., з яких куплено 73 %) та Кіровоградській (474 од., з яких куплено 81,2 %) областях. Натомість, найгірша ситуація спостерігається в Закарпатській

(22 од. купленої техніки), Івано-Франківській (50 од., з яких куплено 66 %) та Рівненській (59 од., куплено – 69,5 %) областях.

Найбільша кількість зернозбиральних комбайнів надійшла впродовж 2014 р. в Одеській (137 од.), Кіровоградській (127 од.) і Дніпропетровській (106 од.) областях, а найменша – у Закарпатській (2 од.), Івано-Франківській (5 од.) та Чернівецькій (12 од.) областях.

Разом з тим, кількість техніки, яка знаходиться у фермерських господарствах, має позитивну динаміку. Так, на кінець року, кількість тракторів і зернозбиральних комбайнів на підприємствах такої організаційно-правової форми збільшилася на 2,7 %. Однак, кількість бурякозбиральних машин зменшилася до кінця року на 8,9 %.

Переважна більшість тракторів знаходиться у господарствах населення (188 473 одиниці, 61%) (рис. 4) і їх кількість, як і зернозбиральних комбайнів (рис. 5), зростає щороку. Натомість, кількість техніки, яка належить аграрним підприємствам, продовжує невпинно зменшуватися.

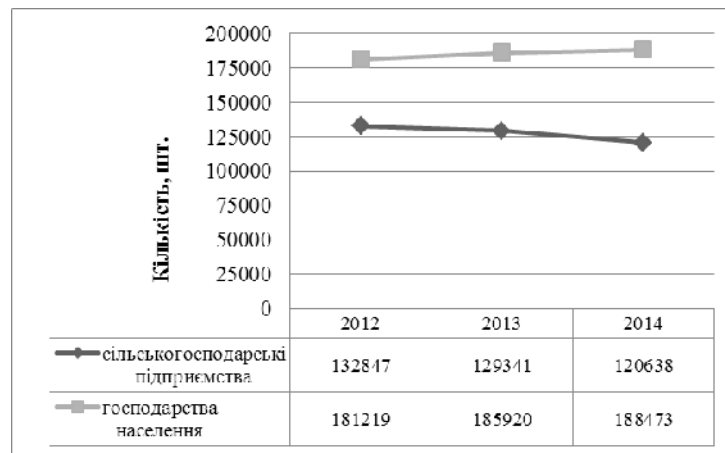

Рис. 4. Динаміка наявності тракторів в Україні за категоріями господарств

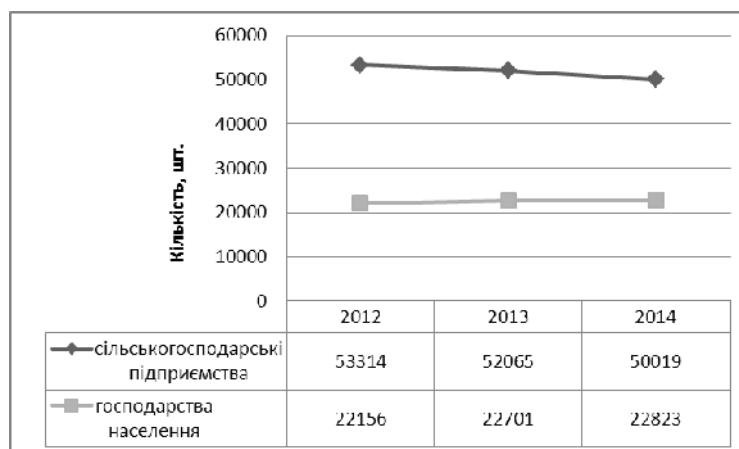

Рис. 5. Динаміка наявності зернозбиральних комбайнів в Україні за категоріями господарств

Водночас, ситуація ускладнюється відсутністю в Україні крупних виробників техніки для аграрної сфери, а існуючі підприємства аграрного машинобудування надто повільно реагують на потреби АПК в техніці.

Висновки і перспективи. Порівнюючи показники використання морально і фізично застарілої техніки з аналогічною новою встановлено, що останніми роками темпи оновлення машинного парку скоротилися в 10–30 разів. Близько 90 % сільськогосподарської техніки вичерпали амортизаційний ресурс. З упевненістю можна констатувати, що машинний парк аграрного сектору України морально та фізично застарів.

Список літератури

1. Марченко В. В. Ринок сільгосптехніки. Особливості формування та перспективи ринку сільськогосподарської техніки в Україні. / В. В. Марченко, М. М. Гузь // Новини агротехніки. – 2010. – № 1. – С. 26.
2. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2014 році : стат. бюлетень / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 44 с.
3. Скоробагата В. О. Сучасний стан та проблеми технічного забезпечення аграрних підприємств України / В. О. Скоробагата // Всеукраїнська інтернет-конференція молодих вчених та студентів «Формування інноваційної стратегії підприємств та механізм її реалізації» : тези доп., 12 червня 2013 р. – Миколаїв, 2013 р. – С. 42–44.
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Національна академія аграрних наук України, ННЦ «Інститут аграрної економіки». – К., 2012. – 180 с.
5. Україна в цифрах 2014 : стат. збірник / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 239 с.

References

1. Marchenko, V. V., Huz M. M. (2010). Rynok silhosptekhniky. Osoblyvosti formuvannia ta perspektyvy rynku silskohospodarskoyi tekhniky v Ukraini [Agricultural market. Features of formation and prospects of the market of agricultural machinery in Ukraine] News of farming: 1, 26.
2. Nayavnist silskohospodarskoyi tekhniky ta enerhetychnykh potuzhnopei u silskomu hospodarstvi u 2014 rotsi [Availability of agricultural machinery and power capacities in agriculture in 2014]. (2015). State Statistics Service of Ukraine. Kyiv, 44.
3. Skorobahata, V. O. (2013). Suchasnyi stan ta problemy tekhnichnoho zabezpechennya ahrarnykh pidpryyemstv Ukrainy [Current status and problems of logistics Ukraine agricultural enterprises]. Materials of Ukrainian Internet conference of young scientists and students "Forming an innovative enterprise strategy and its implementation mechanism". Mykolayiv, 42–44.
4. Stratehichni napryamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku [The strategic directions of development of agriculture in Ukraine until 2020]. (2012). The National Academy of of Agricultural Sciences Ukraine, NSC "Institute of agrarian economy". Kyiv, 180.
5. Ukraina v tsyfrakh 2014 [Ukraine in numbers 2014] (2015).). State Statistics Service of Ukraine. Kyiv, 239.

АНАЛИЗ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА УКРАИНЫ

**В. И. Мельник,
В. И. Кирилюк**

***Аннотация.** Освещено современное состояние машинно-тракторных парков (МТП) предприятий аграрного производства за период с 2008 по 2014 год, исследована динамика количества основных видов техники. Проанализирована возрастная структура машинно-тракторного парка аграрной сферы, на основе чего выявлены тенденции, присущие МТП аграрных предприятий различных организационно-правовых форм за исследуемый период.*

***Ключевые слова:** технические средства, уровень обеспеченности, зерноуборочные комбайны, тракторы*

ANALYSIS OF TECHNICAL SUPPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTION OF UKRAINE

**V. I. Melnik,
V. I. Kyrylyuk**

***Annotation.** In the article the current state of tractor fleet enterprises of agricultural production in the period from 2008 to 2014, investigated the dynamics of the number of basic types of technology. Analyzed the age structure of the tractor fleet of agricultural areas, based on what tendencies inherent machine-tractor fleet agricultural enterprises of different legal forms for the study period.*

***Keywords:** hardware, level security, combines harvesters, tractors*

УДК: 657.1:336.14:06.047.42

ЗАПАСИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

І. В. МЕЛЬНИЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*
e-mail: meln_ilona@mail.ru

***Анотація.** Досліджено питання обліку запасів у бюджетних установах. Розглянуто діючу методичку відображення окремих видів запасів у системі синтетичного обліку. Виокремлено основні проблемні*